

Česká republika
NÁLEZ
Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v plénu složeném z předsedy Pavla Rychetského a soudců Ludvíka Davida, Jaroslava Fenyka (soudce zpravodaje), Jana Filipa, Vlasty Formánkové, Vladimíra Kůrky, Tomáše Lichovníka, Jana Musila, Vladimíra Sládečka, Radovana Suchánka, Kateřiny Šimáčkové, Vojtěcha Šimíčka, Milady Tomkové, Davida Uhlíře a Jiřího Zemánka o návrhu **nezletilého P. R.**, zastoupeného zákonnou zástupkyní Mgr. B. Z., právně zastoupeného Mgr. Davidem Zahumenským, advokátem se sídlem Brno, Burešova 6, **na zrušení § 50 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, a § 34 odst. 5 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)**, za účasti Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky a Senátu Parlamentu České republiky jako účastníků řízení, vlády České republiky a Veřejné ochránkyně práv jako vedlejších účastníků řízení, takto:

- I. Návrh na zrušení ustanovení § 50 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, ve slovech „předškolní zařízení mohou přijmout pouze dítě, které se podrobilo stanoveným pravidelným očkováním, má doklad, že je proti nákaze imunní nebo se nemůže očkování podrobit pro trvalou kontraindikaci“, se zamítá.**
- II. Ve zbývajících částech se návrh odmítá.**

Odůvodnění:

I.

Rekapitulace ústavní stížnosti navrhovatele a průběh řízení před Ústavním soudem

1. Navrhovatel se ve včas podané ústavní stížnosti ze dne 25. 6. 2013, doplněné podáním doručeným Ústavnímu soudu dne 11. 10. 2013, domáhá zrušení rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 3. 2013, č. j. 8 As 20/2012-42, a rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 20. 10. 2011, č. j. 29 A 69/2010-36. Řízení o ústavní stížnosti je vedeno pod sp. zn. I. ÚS 1987/13. S návrhem na zrušení uvedených rozsudků se navrhovatel domáhá rovněž zrušení § 50 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů, a § 34 odst. 5 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, ve znění pozdějších předpisů (školský zákon), a to zejména z následujících důvodů:

2. Nejvyšší správní soud ústavní stížností napadeným rozsudkem ze dne 29. 3. 2013, č. j. 8 As 20/2012-42, rozhodl o zamítnutí kasační stížnosti navrhovatele proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 20. 10. 2011, č. j. 29 A 69/2010-36, kterým byla zamítnuta jeho žaloba proti rozhodnutí Krajského úřadu kraje Vysočina ze dne 20. 5. 2010, č. j. KUJI 38442/2010, sp. zn. OSMS 283/2010 Odv, kterým krajský úřad zamítl odvolání navrhovatele proti rozhodnutí ředitele Mateřské školy Náměšť nad Oslavou Třebíčská ze dne 22. 4. 2010 a rozhodnutí ředitele Mateřské školy Náměšť nad Oslavou Husova ze dne 30. 4. 2010, a obě rozhodnutí, na základě kterých nebyl navrhovatel přijat do mateřské školy pro nesplnění podmínek § 50 zákona o ochraně veřejného zdraví, z důvodu, že se nepodrobil stanovenému pravidelnému očkování, krajský úřad potvrdil.

3. Navrhovatel ve své ústavní stížnosti namítá, že shora uvedenými rozhodnutími obecných soudů došlo k porušení jeho práva na předškolní vzdělání jako součásti jeho práva na vzdělání dle čl. 33 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“), neboť jeho vyloučení z předškolního vzdělání bylo neproporcionální. Úplný zákaz přístupu zdravých nekompletně očkovaných dětí do mateřských škol je podle navrhovatele nepřiměřený a neobstojí ani v testu racionality. Jelikož je daná podmínka očkování pro přístup k předškolnímu vzdělávání neproporcionální, je neproporcionální i zásah do práva na osobní integritu. U ochrany veřejného zdraví před šířením infekčních onemocnění v mateřských školách je podle navrhovatele třeba zkoumat, zda existují mírnější opatření, než úplné vyloučení ze vzdělání, které lze označit za sankci vůči těm, kteří se nechtějí podrobit nařízenému rozsahu očkování.

4. Navíc v případě odepření práva na vzdělání navrhovatele nebyla podle něj splněna podmínka zakotvená v čl. 4 Listiny, podle které meze základních práv a svobod mohou být upraveny pouze zákonem, neboť rozsah očkovací povinnosti, která je podmínkou pro přijetí do mateřské školy, je stanoven pouhou vyhláškou. V této souvislosti navrhovatel odkazuje na nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 35/95 ze dne 10. 7. 1996 (N 64/5 SbNU 487; 206/1996 Sb.). Navrhovatel uvádí, že rozsah očkování pro přístup ke vzdělání je určen bez jakýchkoli zákonných mezí pouhou vyhláškou. Aby úprava respektovala ústavní požadavky, muselo by být zákonem vymezeno minimálně, proti kterým nemocem má být dítě očkováno, aby mu byl umožněn přístup ke vzdělání. V této souvislosti navrhovatel odkazuje také na nálezy Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 36/11 ze dne 20. 6. 2013 (238/2013 Sb.), sp. zn. Pl. ÚS 23/02 ze dne 30. 6. 2004 (N 89/33 SbNU 353; 476/2004 Sb.) a sp. zn. Pl. ÚS 45/2000 ze dne 14. 2. 2001 (N 30/21 SbNU 261; 96/2001 Sb.).

5. Podmínka očkování pro přístup k předškolnímu vzdělání zasahuje podle navrhovatele rovněž do práva dítěte na svobodný a informovaný souhlas chráněný Úmluvou o lidských právech a biomedicíně (dále jen „Úmluva“). Jeho rodiče jsou totiž nuceni dítě podrobit zákroku na základě nepřímé sankce, neboť vyloučení z předškolního vzdělání zasáhne nejen dítě, ale celou rodinu – zejména pracovní možnosti matky dítěte, což vylučuje „svobodnost“ takového souhlasu. Podle navrhovatele podmínka očkování proti devíti nemocem pro přístup k předškolnímu vzdělávání v České republice není v souladu s požadavkem nezbytnosti v demokratické společnosti, což je jedna z podmínek, za kterých lze podle čl. 26 Úmluvy omezit

základní právo nebýt podroben jakémukoliv zákroku v oblasti péče o zdraví bez souhlasu svého nebo zákonných zástupců.

6. Rodiče navrhovatele se rozhodli syna očkovat v pozdějším věku pouze proti některým nemocem, které považovali za závažné a u kterých považovali přínos očkování za převažující nad riziky podle jejich přesvědčení o nejlepším zájmu dítěte a přesvědčení ve smyslu svobody myšlení a svědomí podle čl. 15 Listiny a čl. 9 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „Evropská úmluva“). Navrhovatel poukazuje na to, že stát výrazně selhává v politice očkování, která je netransparentní, přičemž za případná poškození zdraví dítěte po očkování nepřevzal stát žádnou odpovědnost. Za této situace je nedobrovolné očkování (bez svobodného souhlasu rodičů) jako podmínka pro předškolní vzdělávání v rozporu s „právem na zdraví“ navrhovatele.

7. V souvislosti s tím, že navrhovateli nebylo umožněno navštěvovat mateřskou školu a účastnit se tak předškolního vzdělávání, musela rodina rovněž čelit sociálnímu vyloučení nejen dítěte, ale i jeho matky, která byla nucena být dalších několik let s dítětem doma, což je zákonitě spojeno s celkovým snížením příjmu rodiny a její životní úrovně, v čemž navrhovatel shledává porušení práva na respektování soukromého života a rodinného života a diskriminaci na základě přesvědčení rodiny.

8. Navrhovatel dále namítá, že s ohledem na to, že se Nejvyšší správní soud ani Krajský soud v Brně vůbec nevypořádaly s jeho argumentací a podloženými tvrzeními ohledně přiměřenosti odepření předškolního vzdělávání nekompletně očkovaným dětem, došlo k porušení práva na spravedlivý proces v podobě denegationis iustitiae (odepření spravedlnosti) a porušení práva na odůvodnění rozhodnutí.

9. Správní soudy se podle navrhovatele rovněž nevypořádaly se skutečností, že u očkování proti tzv. dětským nemocem (spalničky, zarděnky, příušnice) není ve vyhlášce o očkování proti infekčním nemocem stanovena žádná lhůta, proto nelze splnění očkování k předškolnímu vzdělávání z právního hlediska vyžadovat. Nikde v platných právních předpisech není stanoveno, že se dítě tomuto očkování má podrobit ještě před vstupem do mateřské školy. Opomenutím vypořádat se s tímto faktem došlo rovněž k porušení práva na spravedlivý proces a práva na odůvodnění rozhodnutí.

10. S ohledem na shora uvedené navrhovatel ve své ústavní stížnosti Ústavnímu soudu navrhuje, aby vydal nálezkem, kterým rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 29. 3. 2013, č. j. 8 As 20/2012-42, a rozsudek Krajského soudu v Brně ze dne 20. 10. 2011, č. j. 29 A 69/2010-36, zrušuje a rovněž navrhuje ve smyslu § 64 odst. 1 písm. e), resp. § 74 zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů, aby přijal nálezkem, kterým zruší ustanovení § 50 zákona o ochraně veřejného zdraví a § 34 odst. 5 školského zákona.

11. Usnesením ze dne 18. 6. 2014, č. j. I. ÚS 1987/13-1, dospěl I. senát Ústavního soudu k závěru, že uplatněním § 34 odst. 5 školského zákona ve spojení s § 50 zákona o ochraně veřejného zdraví nastala skutečnost, která je předmětem ústavní stížnosti, pročež návrh navrhovatele na zrušení napadených ustanovení postoupil k rozhodnutí plénu Ústavního soudu podle čl. 87 odst. 1 písm. a) Ústavy České republiky.

II.

Vyjádření účastníků řízení

12. Ústavní soud za účelem posouzení věci vyzval účastníky řízení, aby se vyjádřili k návrhu na zrušení napadeného ustanovení.

13. Senát Parlamentu České republiky (dále jen „Senát“) jako účastník řízení ve svém vyjádření uvedl, že přestože byl školský zákon od jeho přijetí v září 2004 již mnohokrát novelizován, nedoznala dikce napadeného ustanovení § 34 odst. 5 ani jediné změny a nebyla za dobu bezmála deseti let předmětem žádné významnější kritiky na plénu či v orgánech Senátu při projednávání návrhu školského zákona, ani jeho několika desítek novel. Na tomto místě je možno poznamenat, že povinnost dodržovat při přijímání dětí k předškolnímu vzdělávání podmínky stanovené právními předpisy (tj. nikoliv pouze zákonem o ochraně veřejného zdraví) platí obecně a nepochybně by se uplatnila i v případě neexistence ustanovení.

14. K samotnému návrhu školského zákona Senát uvádí, že mu byl doručen dne 21. 7. 2004 a v senátní evidenci 4. funkčního období mu bylo přiřazeno číslo tisku 403. Zákonnou osnovu projednal výbor pro vzdělávání, vědu, kulturu, lidská práva a petice, který doporučil Senátu vrátit návrh zákona Poslanecké sněmovně s pozměňovacími návrhy uvedenými v příloze usnesení výboru č. 227 ze dne 4. 8. 2004. Žádný z těchto pozměňovacích návrhů se netýkal oblasti předškolního vzdělávání, tj. části druhé předlohy. Dne 5. 8. 2004 se Senát na 17. schůzi 4. funkčního období přidržel doporučení svého výboru a vrátil návrh zákona Poslanecké sněmovně s pozměňovacími návrhy (usnesení č. 517). V rozhodném hlasování (č. 101) se z přítomných 55 senátorů vyslovilo pro 49, proti byl jeden. Lze tak podle Senátu uzavřít, že co do procedury projednávání školského zákona „horní“ komorou, postupoval Senát v mezích Ústavou stanovené kompetence a ústavně předepsaným způsobem.

15. Senát ve svém vyjádření dále uvádí, že také napadené ustanovení § 50 zákona o ochraně veřejného zdraví je součástí daného zákona od jeho počátku, pouze s tím rozdílem, že s účinností od 1. 4. 2012 došlo (v souvislosti s přijetím zákona o zdravotních službách) k nahrazení pojmu „jesle“ pojmem „zařízení poskytující péči o dítě do 3 let věku v denním režimu“. Návrh zákona o ochraně veřejného zdraví byl Senátu postoupen dne 7. 6. 2000 a bylo mu přiděleno číslo tisku 276 ve 2. funkčním období. Následně byl návrh projednán výborem pro zdravotnictví a sociální politiku, výborem pro evropskou integraci a výborem petičním, pro lidská práva, vědu, vzdělávání a kulturu. Výsledkem jednání všech výborů bylo doporučení plénu Senátu, aby návrh zákona vrátilo Poslanecké sněmovně s pozměňovacími návrhy. Žádný z těchto pozměňovacích návrhů se však netýkal napadeného ustanovení § 50.

16. Plénum Senátu se předlohou zabývalo dne 30. 6. 2000 na své 20. schůzi ve 2. funkčním období. Návrh zákona byl vrácen Poslanecké sněmovně s pozměňovacími návrhy, když pro přijetí příslušného usnesení č. 420 se v hlasování č. 117 vyslovilo 39 ze 46 přítomných senátorů, nikdo nebyl proti. Senát závěrem konstatoval, že i při proceduře projednávání zákona o ochraně veřejného zdraví postupoval v mezích Ústavou stanovené kompetence a ústavně předepsaným způsobem.

17. Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky (dále jen „Poslanecká sněmovna“) jako účastník řízení ve svém vyjádření k návrhu toliko zrekapitulovala legislativní proces, o kterém konstatovala, že s návrhy napadených zákonů vyslovily ústavně předepsaným postupem souhlas obě komory Parlamentu, zákony byly podepsány příslušnými ústavními činiteli a řádně vyhlášeny. Konkrétně Poslanecká sněmovna uvedla, že návrh zákona o ochraně veřejného zdraví byl předložen vládou Poslanecké sněmovně dne 10. 2. 2000 (rozeslán poslancům jako sněmovní tisk 538/0). Návrh zákona Poslanecká sněmovna projednala v prvním čtení dne 23. 2. 2000 a k projednání jej přikázala výboru pro sociální politiku a zdravotnictví. Výbor pro sociální politiku a zdravotnictví projednal návrh zákona dne 3. 5. 2000 a doporučil Poslanecké sněmovně schválit jej ve znění výborem navržených pozměňovacích návrhů. Poslanecká sněmovna projednala návrh ve druhém čtení dne 18. května 2000 a ve třetím čtení dne 25. 5. 2000 na své 25. schůzi vyslovila souhlas s návrhem zákona ve znění přijatých pozměňovacích návrhů, z nichž žádný se netýkal napadeného ustanovení. V hlasování č. 258 se z přítomných 165 poslanců vyslovilo 164 poslanců pro návrh zákona a nikdo nebyl proti. Návrh zákona byl postoupen Senátu dne 7. 6. 2000. Senát návrh vrátil Poslanecké sněmovně s pozměňovacími návrhy, které se rovněž ustanovení § 50 netýkaly. Návrh zákona vrácený Senátem projednala Poslanecká sněmovna dne 14. 7. 2000 na své 26. schůzi a přijala jej ve znění schváleném Senátem. V hlasování č. 699 hlasovalo z přítomných 155 poslanců pro 128 poslanců, 13 poslanců hlasovalo proti. Po přijetí zákona a po podpisu zákona příslušnými ústavními činiteli byl zákon vyhlášen dne 11. 8. 2000 ve Sbírce zákonů pod č. 258/2000 Sb.

18. Návrh školského zákona předložila vláda České republiky (dále jen „vláda“) Poslanecké sněmovně dne 11. 3. 2004, kde byl projednáván pod číslem sněmovního tisku 602/0. V prvním čtení dne 1. 4. 2004 na 30. schůzi byl návrh přikázán k projednání výboru pro vědu, vzdělání, kulturu, mládež a tělovýchovu. Výbor pro vědu, vzdělání, kulturu, mládež a tělovýchovu návrh zákona projednal dne 3. 6. 2004 na 31. schůzi a doporučil jej Poslanecké sněmovně schválit ve znění výborem navržených pozměňovacích návrhů. Druhé čtení návrhu zákona proběhlo dne 22. června 2004 na 33. schůzi Poslanecké sněmovny. Souhrn podaných pozměňovacích návrhů byl zpracován jako sněmovní tisk 602/2, žádný z pozměňovacích návrhů se netýkal napadeného ustanovení. Ve třetím čtení byl návrh zákona projednán dne 30. 6. 2004 na 33. schůzi Poslanecké sněmovny, kde byl schválen v hlasování č. 418. Z přítomných 182 poslanců hlasovalo pro návrh zákona 92 poslanců a proti bylo 82 poslanců. Poslanecká sněmovna postoupila návrh zákona dne 21. 7. 2004 Senátu, který jej projednal 5. 8. 2004 na 17. schůzi a vrátil jej Poslanecké sněmovně s pozměňovacími návrhy. Pozměňovací návrhy se netýkaly napadeného ustanovení. Návrh zákona vrácený Senátem projednala Poslanecká sněmovna dne 24. 9. 2004 na své 35. schůzi a přijala jej ve znění pozměňovacích návrhů Senátu. V hlasování č. 98 hlasovalo pro zákon ze 191 přítomných poslanců 96 poslanců, 91 poslanců hlasovalo proti. Zákon byl doručen prezidentu republiky dne 8. 10. 2004, který jej dne 22. 10. 2004 podepsal. Schválený zákon byl doručen k podpisu premiérovi dne 3. 11. 2004. Zákon byl publikován ve Sbírce zákonů v částce 190 pod č. 561/2004 Sb.

III.

Postoj vlády a Veřejné ochránkyně práv k návrhu

19. V souladu s ustanovením § 69 odst. 2 a 3 zákona o Ústavním soudu upozornil přípis ze dne 3. 7. 2014 Ústavní soud vládu a Veřejnou ochránkyni práv na probíhající řízení, přičemž připomenul, v jaké lhůtě mohou do řízení vstoupit jako vedlejší účastníci a případně se též k návrhu vyjádřit.

20. Vláda přípisem ze dne 30. 7. 2014 oznámila, že vstoupí jako vedlejší účastník do řízení. Na úvod svého vyjádření k dané věci uvedla, že se neztotožňuje se závěrem vyplývajícím z usnesení Ústavního soudu ze dne 18. 6. 2014, č. j. I. ÚS 1987/14-1, o potřebě opětovně se zabývat návrhem na zrušení § 34 odst. 5 školského zákona a § 50 zákona o ochraně veřejného zdraví. Vláda v této souvislosti připomíná, že Ústavní soud se problematice ústavnosti zákonné povinnosti podrobit se stanovenému druhu očkování a s tím spojenému posouzení tvrzených porušení práva na vzdělání, zásahů do práv garantovaných Úmluvou, či tvrzené protiústavnosti vyhlášky č. 537/2006 Sb., o očkování proti infekčním nemocem, opakovaně zabýval. Ústavní soud se taktéž zabýval i obecnou otázkou míry autonomie rodičů při rozhodování o zdravotnických zákrocích vůči jejich dětem. Vláda ve svém vyjádření k předmětnému návrhu uvedla, že nepovažuje za nutné opakovat závěry vyplývající z předchozí relevantní judikatury a zaměřuje se zejména na věcné zdůvodnění legitimacy a racionality napadených ustanovení zákona o ochraně veřejného zdraví a školského zákona, resp. legitimacy cíle, který právní úprava povinného očkování proti infekčním nemocem sleduje - tedy ochranu veřejného zdraví, tj. zdraví populace, včetně jejích specifických skupin, mezi něž bezesporu patří i děti předškolního věku.

21. Zákon o ochraně veřejného zdraví stanoví povinnost osoby podrobit se pravidelnému očkování s tím, že podle ustanovení § 108 odst. 4 tohoto zákona při úpravě pravidelných očkování vychází Ministerstvo zdravotnictví z doporučení Světové zdravotnické organizace. Zájem všech vyspělých zemí je v souladu s doporučeními Světové zdravotnické organizace udržovat vysokou proočkovanost proti záškrtu, tetanu, dávnému kašli, invazivním onemocněním vyvolaným Haemofilem influenzae b, dětské přenosné obrně a virové hepatitidě B a dále proti spalničkám, příušnicím a zarděnkám na hladině kolem 90 % populace. Jen při dostatečné proočkovanosti je totiž možné navodit tzv. kolektivní imunitu, tedy formu imunity, ke které dochází, když je významné množství osob v populaci či skupině (např. mateřské škole) očkováno proti konkrétním infekčním onemocněním. Při navození kolektivní imunity daný patogen v populaci necirkuluje a v důsledku toho není pak chráněn jen očkovaný jedinec, ale i ti jedinci, kteří očkování nejsou z důvodu trvalé kontraindikace (cca 5 % populace) nebo ti, u nichž se nevytvořila dostatečná imunita po očkování. Pokud tedy není očkován jedinec - např. osoba, u níž byla zjištěna trvalá kontraindikace k očkování, pak nedojde k ohrožení kolektivní imunity, avšak tato osoba je prostřednictvím kolektivní imunity chráněna. Dojde-li ovšem k poklesu celkové proočkovanosti populace pod ochrannou hladinu, pak kolektivní imunita ohrožena je. Cirkulace původce v populaci se může zvýšit a může dojít k vzestupu počtu nových případů onemocnění. Zachování kolektivní imunity je tedy podstatné pro zamezení šíření infekčních onemocnění v populaci.

22. Kolektivní imunita tedy sice nemůže ovlivnit patogenitu původce, ale může snížit jeho cirkulaci v populaci, případně vést až k eliminaci původce v populaci a pomocí nepřímého efektu vést k poklesu výskytu onemocnění také u neočkované

populace (např. osoby s poruchou imunity, s trvalou kontraindikací pro očkování). Nepřímý efekt je pak měřitelný poklesem incidence onemocnění u neočkovaných osob. Existence kolektivní imunity je závislá na dvou faktorech: na míře proočkovanosti a účinnosti očkování, resp. účinnosti očkovací látky. K jejímu navození však vždy dochází teprve při dosažení určité (tzv. dostatečné) míry proočkovanosti. Dojde-li naopak v populaci k poklesu proočkovanosti pod její dostatečnou míru, pak je zachování kolektivní imunity ohroženo, resp. lze ztratit kolektivní imunitu pro dané onemocnění. Cirkulace patogenů v populaci se v takovém případě může zvýšit a dochází ke vzestupu nových případů onemocnění - to potvrzuje např. zvýšený výskyt spalniček ve Velké Británii při ztrátě kolektivní imunity v důsledku klesající proočkovanosti, či např. epidemie černého kašle (cca 225 000 onemocnění) v důsledku odmítání očkování proti této nemoci ze strany určitých náboženských skupin ve Velké Británii v letech 1976 až 1982. Míra proočkovanosti se může u jednotlivých onemocnění měnit a ne vždy je pevně stanovena. Nicméně u všech interhumánně přenosných onemocnění lze hovořit o kolektivní imunitě, pouze k jejímu dosažení je nutná rozdílná míra proočkovanosti.

23. Pokud jde o účinnost očkování, vzhledem k vysoké účinnosti v současnosti používaných vakcín pro plošné očkování, je možno konstatovat, že klíčovou pro dosažení kolektivní imunity a snížení cirkulace původců infekčních nemocí v populaci je míra proočkovanosti. Nevytvoření kolektivní imunity při 100 % proočkovanosti populace by bylo možné jedině u velice málo účinné očkovací látky. Takto nízkou účinnost neprokazuje žádná ze schválených a registrovaných vakcín pro plošné očkování. Pokles koncentrací sérových protilátek v čase (nejrychlejší pokles je v průběhu 1 roku po očkování s následnou relativně pomalu klesající koncentrací - stadium „plateau“) ještě neznamená ztrátu imunity. Ke ztrátě imunity dochází až při poklesu pod mezní ochrannou hladinu. U některého očkování ani při poklesu protilátek nedochází ke ztrátě imunity v důsledku existence paměťových buněk (např. v případě očkování proti virové hepatitidě B). U nemocí, kde přetrvává riziko onemocnění celé dětství nebo až do dospělosti, se provádí přeočkování, které reaguje na pokles koncentrací protilátek. Zachování kolektivní imunity je tedy podstatné pro zamezení šíření onemocnění v populaci a jednoznačně převažuje nad individuálními základními právy jednotlivce.

24. Model právním předpisem stanovené povinnosti osoby podrobit se očkování se přitom u očkování proti dávivému (černému) kašli, záškrtu a tetanu uplatňuje ve 12 zemích (včetně Itálie a Francie) z 28 zemí sdružených v Evropské unii a u dětské obrny ve 13 těchto zemích (navíc Belgie) z uvedených 28. Je v zájmu všech zemí světa, aby proočkovanost proti základním infekčním onemocněním byla udržována na vysoké úrovni. Kromě toho je zavedeno v některých zemích i omezení přístupu neočkovaných dětí do kolektivních zařízení, např. ve Spojených státech amerických, kde do státních předškolních zařízení nesmějí docházet neočkované děti. Díky pravidelnému očkování, jeho kontrole a vysoké proočkovanosti a dobré kvalitě očkovacích látek se v České republice podařilo eliminovat dětskou přenosnou obrnu, eliminovat záškrta a výrazně omezit výskyt celé řady infekcí, proti kterým se očkuje, což je dokládáno grafy k analýze trendů očkování, kterou sestavil Státní zdravotní ústav jako zdravotnické zařízení určené k plnění úkolů v oblasti působnosti Ministerstva zdravotnictví, a které vláda ke svému vyjádření připojila. Vláda ve svém vyjádření dále ilustruje na

vybraných infekčních onemocněních souvislost mezi prováděným očkováním a trvalým poklesem či vymizením onemocnění.

25. Smyslem úpravy obsažené v návrhovatelem napadeném ustanovení § 50 zákona o ochraně veřejného zdraví je podle vlády chránit zdraví skupiny fyzických osob požívajících zvláštní právní ochranu - dětí. Konkrétně pak děti navštěvujících zařízení poskytující péči o dítě do 3 let věku v denním režimu nebo předškolní zařízení - tedy nejenom dětí využívajících veřejnou službu spočívající v umožnění předškolního vzdělávání formou navštěvování mateřské školy zřízené dle školského zákona.

26. K námitce návrhovatele, že rozhodnutí o jeho nepřijetí do mateřské školy je sankcí, vláda odkazuje na důvodovou zprávu k předmětnému zákonu, jakož i na výše uvedené odborné argumenty a připomíná, že jedinou sankcí, kterou právní řád umožňuje v případě návrhovatele, resp. jeho zákonných zástupců, uložit, je pokuta za spáchání přestupku na úseku zdravotnictví podle ustanovení § 29 odst. 1 písm. f) zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů.

27. V souvislosti s výše uvedeným pak vláda poukazuje i na nepravdivost tvrzení návrhovatele, že stát nezkoumá, zda jsou očkovány i ostatní děti v mateřské škole. Splnění povinnosti podle § 50 zákona o ochraně veřejného zdraví je stejně jako plnění ostatních povinností stanovených tímto zákonem, předmětem státního zdravotního dozoru podle kontrolních plánů krajských hygienických stanic.

28. K námitce návrhovatele, že rozsah očkovací povinnosti, která je podmínkou pro přijetí do mateřské školy, je stanoven „pouhou vyhláškou“ vláda připomíná, že Ústavní soud se uvedenou námitkou již v minulosti zabýval, přičemž se ztotožnil se závěry rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu, který ve svém rozhodnutí ze dne 3. 4. 2012, č. j. 8 As 6/2011-120, dospěl k závěru, že: „rámcová úprava povinnosti fyzických osob podrobit se očkování stanovená v § 46 zákona o ochraně veřejného zdraví a její upřesnění ve vyhlášce č. 537/2006 Sb., odpovídají ústavně právním požadavkům...“ (srov. např. usnesení sp. zn. II. ÚS 2873/12 nebo nálezy III. ÚS 449/06).

29. K výše uvedenému pak vláda toliko dodává, že očkovací kalendář, vtělený do výše uvedené vyhlášky, vychází z doporučení Světové zdravotnické organizace a jeho cílem je optimalizovat schémata a odstupy mezi jednotlivými očkováními. Vláda však zdůrazňuje, že očkovací kalendář není neměnným dogmatem, což vyplývá i z postupných změn vyhlášky o očkování proti infekčním nemocem. Změny přitom vycházejí z doporučení Světové zdravotnické organizace, opírající se o výsledky epidemiologické bdělosti (surveillance), posouzení vlivu věku očkovaných osob a počtu dávek na aktuální schopnost tvorby ochranných protilátek, při zohlednění toho, že různé typy vakcín vyžadují různá schémata, některé očkovací látky lze aplikovat současně, mezi jinými je nutný odstup. I z tohoto důvodu se jeví jako potřebné zachovat možnost pružně reagovat na změny, což právní předpis vydaný ve formě vyhlášky umožňuje.

30. K námitkám návrhovatele, že vyhláška v některých případech stanoví i očkovací látku, kterou má být stanovené pravidelné očkování provedeno, pak vláda připomíná, že sám návrhvatel ve svém návrhu uvádí, že nebyl očkován proti

spalničkám, zarděnkám a příušnicím a dále nebyl očkován proti virové hepatitidě B. Z toho, že navrhovatel nebyl očkován proti virové hepatitidě B, je zřejmé, že nepodstoupil pravidelné očkování hexavalentní očkovací látkou, jak předpokládá § 4 vyhlášky č. 537/2006 Sb., nýbrž jeho pravidelné očkování proběhlo ve smyslu § 47 odst. 1 věty druhé zákona o ochraně veřejného zdraví. Toto ustanovení připouští, aby k pravidelnému očkování byla použita jiná registrovaná očkovací látka, než pro kterou stanovilo Ministerstvo zdravotnictví antigenní složení postupem podle ust. § 80 odst. 1 písm. e) téhož zákona. Tedy tento postup zákon předpokládá a postup navrhovatele, resp. jeho zákonných zástupců, by s ním nebyl v rozporu, pokud by se navrhovatel podrobil v individuálním očkovacím plánu i očkování proti virové hepatitidě B, jak stanoví § 4 vyhlášky č. 537/2006 Sb.

31. V souvislosti s výše uvedeným vláda též konstatuje, že navrhovatelem namítanou absenci povinnosti pro pracovníky mateřských škol dokládat svůj očkovací statut považuje za nadbytečnou, neboť tito pracovníci buď infekce, které jsou očkováním preventabilní, již prodělali a jsou proti nim imunní, nebo byli proti nim očkováni. Vyjadřovat se k neprávním závěrům stěžovatele na adresu Ministerstva zdravotnictví a Národní imunizační komise pak považuje vláda za nedůvodné, neboť, jak je výše uvedeno, očkování (nejen) dětí se řídí odbornými vědeckými poznatky.

32. Vláda má za to, že navrhovatel, resp. jeho zákonní zástupci, zcela neproporčně nadřazují zájmy svého vlastního dítěte nad zájem ostatních dětí a domáhají se poskytnutí veřejné služby (přijetí do mateřské školy), aniž by byli ochotni se legitimním podmínkám poskytnutí takové služby podrobit. Stát však v tomto případě nemůže připustit, aby zájem jednotlivce převážil nad zájmy ostatních dětí. Na všechny děti přijímané do mateřské školy se uplatňují stejné požadavky stanovené v § 50 zákona o ochraně veřejného zdraví a z tohoto důvodu by byl zcela absurdní požadavek navrhovatele, aby ředitelé při přijímání dětí do mateřské školy individuálně posuzovali, jaké druhy očkování budou či nebudou pro přijetí vyžadovat. Vedle toho je pak nutné zdůraznit, že si rodiče mohou zvolit jinou alternativní cestu a pečovat o dítě jinými způsoby, než za využití služeb mateřské školy zřízené podle školského zákona.

33. Na závěr svého vyjádření vláda vyjadřuje přesvědčení, že navrhovatelem napadená právní úprava je ústavně konformní a že případné zrušení navrhovatelem napadených ustanovení právních předpisů by vedlo k zásadnímu negativnímu průlomům v legislativě ochrany veřejného zdraví, a to v době, kdy díky aktivitám odpůrců očkování klesá nejen v České republice, ale i ve světě proočkovanost a narůstá výskyt dříve účinně očkováním kontrolovaných infekčních onemocnění, jako je černý kašel či spalničky. Pokud bude prolomena kolektivní imunita, děti, které ze zákonem předvídaných důvodů očkovány nebyly, nebo se u nich nevytvořila dostatečná imunita po očkování, chráněny nebudou, což se může postupně negativně projevit nejen v šíření infekčních onemocnění v populaci, ale i nákladech na léčbu osob, které bylo možné ochránit prevencí. Vláda též připomíná, že při posuzování problematiky povinného očkování a jejích právních konsekvencí je třeba zohlednit i subjektivní práva a svobody druhých - a to vše při neopomenutí faktu, že existuje skupina osob, která se nemůže očkování podrobit pro trvalou kontraindikaci, jakož i faktu, že ani očkování nezajišťuje 100 % odolnost vůči nákaze, a tudíž nelze vycházet z toho, že pro očkované děti nepředstavují děti neočkované žádné riziko. S ohledem na výše uvedené má vláda za to,

že Ústavní soud by měl návrh vedený pod sp. zn. Pl. ÚS 16/14 odmítnout, nebo zcela zamítnout.

34. Veřejná ochránkyně práv přípisem ze dne 11. 7. 2014 oznámila Ústavnímu soudu, že využije svého práva na vstup do řízení. Ve svém vyjádření ze dne 19. 8. 2014 uvedla, že smyslem mateřských škol není jen hlídání dětí a péče o ně, nýbrž i jejich vzdělávání. Že jde o součást práva na vzdělání, nikoli (jen) o sociální službu, vyplývá přímo i ze skutečnosti, že o vzdělávání v mateřských školách hovoří školský zákon, tedy zákon, jenž ve smyslu čl. 41 (odst. 1) Listiny právo na vzdělání provádí. Zásahem orgánu veřejné moci, resp. rozhodnutím, jež je formálním předmětem ústavní stížnosti a které se opírá o napadená ustanovení zákona, je proto dotčeno základní právo stěžovatele na vzdělání dle čl. 33 odst. 1 Listiny, v kombinaci se základním právem nebýt diskriminován ve smyslu čl. 3 odst. 1 Listiny bez rozdílu jiného postavení, zde konkrétně spočívajícího ve zdravotním stavu. Za takových okolností ústavní pořádek nepředpokládá vymezení vymahatelnosti práva (omezení práva) zákonem a případný zásah do tohoto práva musí být podroben přísnému posuzování přiměřenosti.

35. Podle školského zákona je vzdělávání založeno, mimo jiné, na zásadě rovného přístupu bez jakékoli diskriminace z důvodu rasy, barvy pleti, pohlaví, jazyka, víry a náboženství, národnosti, etnického nebo sociálního původu, majetku, rodu a zdravotního stavu nebo jiného postavení.

36. Z přístupu ke vzdělání a jeho poskytování by tak nemělo být vyloučeno ani dítě, které pro svůj zdravotní stav nemůže být podrobeno pravidelnému očkování. Na takovou situaci svým způsobem pamatuje právě § 50 zákona o ochraně veřejného zdraví. Dítě, které nemůže podstoupit očkování pro trvalou kontraindikaci, by tak do vzdělávacího zařízení mělo přicházet s jistotou, že nebude ohrožen jeho zdravotní stav. Napadená ustanovení tedy dítěti s trvalou kontraindikací prakticky zajišťují rovný přístup ke vzdělání (v opačném případě by mohlo být z přístupu ke vzdělání vyloučeno). Nezdá se však, že by právní úprava zajišťovala ochranu těchto dětí také tím, že by povinnost očkování ukládala rovněž personálu vzdělávacích zařízení.

37. Ustanovení § 50 zákona o ochraně veřejného zdraví však současně brání v přístupu ke vzdělání a jeho poskytování dětem s dočasnou kontraindikací, neboť bezvýjimečně nepřipouští jejich přijetí k předškolnímu vzdělávání. Ustanovení ve výsledku zasahuje do celého spektra základních práv dítěte. Krom práv zmíněných stěžovatelem navozuje také nerovné postavení dětí s trvalou kontraindikací a dětí, jimž dočasná kontraindikace (souhrn takových kontraindikací) rovněž znemožnila „včas“ podstoupit povinné očkování. Ustanovení § 50 ve spojení s § 46 zákona o ochraně veřejného zdraví proto neobstojí v tzv. testu proporcionality, a to zejména v testu potřebnosti. Považuje-li stát splnění povinnosti podrobit se očkování skutečně za natolik důležité v zájmu ochrany veřejného zdraví, měl by její splnění vynucovat k tomu určenými prostředky, tedy primárně (v krajním případě - po bezvýsledném jednání) uložením sankce za přestupek.

38. Namísto skutečného vynucování stanovené povinnosti (se zmíněnými výjimkami) však stát prakticky zneužívá opticky legitimního cíle, protože se ho fakticky snaží dosáhnout prostřednictvím jiné „sankce“ stíhající rodiče, totiž nepřijetím

(částečně) neočkovaného dítěte do předškolního zařízení. Dítě si tak bere jako rukojmí, neboť ve výsledku trestá dítě tím, že mu odepře přístup ke vzdělání, a to bez posouzení skutečného rizika ohrožení ostatních dětí v konkrétním předškolním zařízení a hlavně bezvýjimečně - bez ohledu na ostatní důvody bránící dítěti absolvovat očkování před nástupem do předškolního zařízení (včetně kombinace dočasných kontraindikací). V této souvislosti lze poukázat na nerovné postavení dětí s trvalou kontraindikací a dětí, jimž dočasná kontraindikace (souhrn takových kontraindikací) rovněž znemožnila „včas“ podstoupit povinné očkování. Příkladem Veřejná ochránkyně práv uvádí případy autistických dětí, u nichž se po očkování proti příušnicím, spalničkám a zarděnkám objevily závažné komplikace. V praxi tak mohou existovat rozličné kontraindikace, které materiálně odpovídají trvalým kontraindikacím, ale nejsou takto označeny, proto nepředstavují výjimku z povinného očkování.

39. Tvrzený cíl v podobě ochrany ostatních dětí v konkrétním předškolním zařízení neobstojí pro případ, že jsou všechny ostatní děti očkovány (tehdy je neočkované dítě v zásadě nemůže ohrozit, ani kdyby se snad samo nakazilo). K tvrzenému cíli nemůže vést ani očkování proti onemocněním, jejichž přenos mezi dětmi v předškolních zařízeních v České republice nepřipadá v úvahu (např. tetanus, žloutenka typu B, obrna). Myšlenku, že jde ve skutečnosti o jiný trest (komplikaci) pro rodiče, podporuje také to, že striktní podmínky vyžadované pro účely přijetí k předškolnímu vzdělávání pominou, jakmile se na dítě vztahuje povinná školní docházka.

40. Prostředek k dosažení deklarovaného cíle považuje Veřejná ochránkyně práv za zjevně přehnaný (nepřiměřený a nepotřebný) i proto, že očkování představuje prostředek ryze preventivní ochrany prakticky vylučující již samotný vznik (reálného) ohrožení ostatních (neočkovaných) dětí v předškolním zařízení. Přehnanost prostředku (úplné vyloučení plně neočkovaných dětí) vynikne ve srovnání s preventivními opatřeními přijímanými okolními státy. Ty dočasně omezují přístup nemocných a neočkovaných dětí do vzdělávacích zařízení až v okamžiku výskytu onemocnění, a to po obvyklou inkubační dobu onemocnění. Splnění prvního cíle (ochrany veřejného zdraví vysokou proočkovaností) pak tyto státy dosahují podporou dobrovolného plošného očkování v podobě úhrady očkování ze systému zdravotního pojištění.

41. Výsledky testu minimalizace zásahu do základních práv v podobě šetření podstaty a smyslu omezovaného základního práva (příkazu optimalizace) plynou podle Veřejné ochránkyně práv do značné míry z úvah učiněných pro účely testu potřebnosti. Zatímco hodnocené ustanovení zasahuje samotnou podstatu práva na vzdělání (bezvýjimečným vyloučením ze vzdělávání), jeho nenaplnění prakticky není s to bezprostředně zasáhnout do práva jiných na ochranu zdraví. V rozsahu tzv. vážící formule Veřejná ochránkyně práv zdůraznila, že aplikace hodnoceného ustanovení nevede pouze k zásahu do práva na vzdělání. Případné upřednostnění práva na ochranu zdraví jiných může zasáhnout také do ostatních základních práv dítěte (zejména do jeho práva na nedotknutelnost osoby, ochranu zdraví a respektování soukromého a rodinného života).

42. Ve shodě se stěžovatelem se pak Veřejná ochránkyně práv domnívá, že napadená ustanovení, ani ustanovení § 46 zákona o ochraně veřejného zdraví, nedostojí požadavku zákonného základu pro možné omezení základního práva podle článku

4 odst. 2 Listiny. Zákonodárce totiž nevymezil ani podstatné parametry povinného očkování (nestanovil meze zmocnění) a zjevně tak na moc výkonnou delegoval uložení primárních povinností. Podzákonná úprava pak sama, bez opory v zákoně, vymezila definiční znaky povinného očkování.

43. Závěrem svého vyjádření Veřejná ochránkyně práv s ohledem na shora uvedené uvedla, že ustanovení § 50 (ve spojení s § 46) zákona o ochraně veřejného zdraví zasahující do práva na vzdělání dle čl. 33 odst. 1 Listiny v kombinaci se zásahem do práva nebyt diskriminován ve smyslu čl. 3 odst. 1 Listiny neobstojí v testu proporcionality ani v požadavku zákonného základu pro možné omezení základního práva podle článku 4 odst. 2 Listiny a navrhla, aby Ústavní soud zrušil § 50 zákona o ochraně veřejného zdraví.

44. Ústavnímu soudu bylo taktéž doručeno dne 28. 8. 2014 podání amicus curiae brief od MUDr. Jana Vavrečky, Ph.D., jako předsedy občanského sdružení Unicampus, o. s., které se věnuje ochraně kolektivních zájmů a práv spotřebitelů. V tomto vyjádření bylo zejména reagováno na (Ústavním soudem mu nezaslané) shora uvedené vyjádření vlády. Ve vyjádření je uvedeno, že vlastní fyzická separace a oddělení neočkovaných dětí od dětských kolektivů nepřináší vůbec žádný užitek nikomu. Vlastní separační účinky nelze odůvodnit žádnou medicínskou či zdravotní potřebou takového stavu. Stojí zcela proti ochraně veřejného zdraví a proti teorii kolektivní imunity vytvářet fyzickou separací neočkovaných dětí jejich početnější nechráněné skupiny či komunity v populaci.

45. Fyzickou separací neočkovaných dětí z dětských kolektivů se podle daného vyjádření nechrání děti očkované, neboť ty takovou ochranu vůbec nepotřebují a ani děti neočkované, neboť ty před proočkovanými kolektivy chránit nepotřebují. Ačkoliv platí, že čím více je v populaci chráněných jedinců tím silnější kolektivní imunita je, narůstající kolektivní imunita však slouží ku prospěchu stále se zmenšujícímu počtu jednotlivců. Je tedy iracionální chtít dosáhnout protilátkové ochrany všech jednotlivců z důvodu maximalizace kolektivní imunity. Pokud kolektivní imunita populace slouží již zcela zanedbatelnému počtu jedinců, je sama zcela zanedbatelnou, přestože je velice silná, racionálním cílem ochrany veřejného zdraví je tedy „optimum kolektivní imunity“.

46. Další amicus curiae brief byl doručen soudci zpravodaji dne 1. 6. 2014, od prof. MUDr. Jana Jandy CSc., předsedy sekce očkování České pediatrické společnosti, který uvádí, že dítě neočkované proti spalničkám, zarděnkám a příušnicím, které získá některé z uvedených onemocnění mimo kolektiv mateřské školy může nakazit děti v kolektivu mateřské školy. Onemocnění neočkovaného dítěte zanesené do kolektivu mateřské školy může rezultovat v přenos infekce na děti, u kterých očkování bylo ze závažné zdravotní indikace odloženo nebo v případech, kdy dítě bylo očkované, ale z různých, byť vzácných důvodů, nevznikla předpokládaná imunita. Ohrožení personálem mateřské školy, kdy jde o dospělé osoby, je sice teoreticky možné, ale vysoce nepravděpodobné. Personál byl v minulosti v naprosté většině případů očkován, resp. přeočkován v dětském věku, riziko je tedy minimální, vyloučit je ale nelze. Muselo by být provedeno laboratorní vyšetření hladiny ochranných protilátek proti daným onemocněním. To se běžně neprovádí.

47. Neočkované dítě zařazené do kolektivu mateřské školy je vystaveno riziku infekce spalniček, zarděnek a příušnic. Tuto infekci může získat buď od dalšího neočkovaného dítěte, které ji zaneslo do kolektivu mateřské školy nebo od dítěte sice očkovaného, ale u kterého nevznikla předpokládaná imunita a infekci získá mimo mateřskou školu a tam ji zaneše. Co se týká rizika onemocnění hepatitidou typu B, pediatři se opakovaně setkávají s případy, kdy ve veřejných prostorách mimo budovy jsou nacházeny pohozené použité injekční jehly použité předtím jedinci drogově závislími (např. na pískovištích, kde si děti hrají). Zranění takovou jehlou je spojeno s jasným rizikem nákazy hepatitidou B. Obecně je možno dodat, že doporučení očkovat děti již v kojeneckém věku je podporováno skutečností, že nákaza virem hepatitidy typu B v útlém věku je spojena s významně vyšším rizikem závažného průběhu nemoci ve srovnání s infekcí získanou v pozdějším věku.

48. Rodiče svým rozhodnutím neočkovat mohou ohrozit na zdraví i na životě nejen vlastní ale i ostatní děti. Jde zde tedy o princip solidarity. V zájmu ochrany veřejného zdraví by mělo převážet přesvědčení, že rizika vedlejších účinků vakcinace jsou naprosto nesrovnatelná s rizikem, kdy poklesne v populaci tzv. proočkovanosť.

IV.

Replika navrhovatele

49. Navrhovatel ve své replice k vyjádření účastníků řízení a vedlejších účastníků řízení zejména uvedl, že se téměř ve všem shoduje s názorem Veřejné ochránkyně práv k projednávané věci. Naopak s argumentací a tvrzením vlády se neshoduje a k tomu uvádí, že plošné státem doporučené a hrazené očkování je sice v souladu s doporučeními Světové zdravotnické organizace, ta ovšem nedoporučuje povinné očkování. Dále uvádí, že dostatečná proočkovanosť, a tedy i kolektivní imunita, je zajištěna jak v systému povinného očkování, tak i v systému dobrovolného státem hrazeného očkování. I když je v zemích s dobrovolným individuálním očkovacím přístupem proočkovanosť o něco nižší, je stále velmi vysoká. Vláda není podle navrhovatele schopna zajistit základní předpoklady, aby alespoň nařizování povinného očkování bylo legitimní, tedy aby jeho medicínskou nutnosť podložila důvěryhodnými studii a aby orgán, který politiku očkování tvoří, byl důvěryhodný, vyvážený, bez střetů zájmů a jednal v zájmu dětí.

50. Argumentace vlády je podle navrhovatele jednostranná a manipulativní, neboť uvádí pouze výhody očkování a rizika zcela zamlčuje. Ke každé povinné očkované nemoci i ke každé nemoci, proti které stát očkování doporučuje a hradí, by měla být zpracována komplexní analýza, která vyhodnotí jak přínosy, tak rizika, tak i možné modely očkování a jejich účinnost a šetrnosť a ze které vyplyne, zda je povinné očkování medicínsky nezbytné.

51. V případě 100 % proočkovanosťi ostatních dětí v mateřské škole chybí podle navrhovatele důvod vylučovat jediné neočkované dítě, protože nemá koho nakazit a ohrožovat. Stát rovněž nezkoumá, zda je naočkován i personál školky a i kdyžby v minulosti byl, tak každá vakcína má pouze omezenou dobu účinnosti. Na tvrzení vlády, že zákonní zástupci nezletilého zcela neproporčně nadřazují zájmy svého dítěte

nad zájem ostatních dětí, navrhovatel uvádí, že pro každého rodiče je prioritní zájem svého vlastního dítěte a i ti rodiče, kteří dítě kompletně naočkují v souladu s oficiálním očkovacím kalendářem, tak jistě nečiní z toho důvodu, že nadřazují veřejný zájem nad zájem svého dítěte, ale z toho důvodu, že jsou přesvědčeni, že očkování je v takovém rozsahu v zájmu dítěte samotného.

52. V závěru své repliky navrhovatel znovu uvádí, že žádá Ústavní soud, aby rozhodl o zrušení ustanovení § 50 zákona o ochraně veřejného zdraví a § 34 odst. 5 školského zákona.

V.

Upuštění od ústního jednání

53. Po shora rekapitulovaném průběhu řízení dospěl Ústavní soud k závěru, že není třeba ve věci konat ústní jednání, neboť by nepřineslo další, resp. lepší a jasnější objasnění věci, než jak se s ní seznámil z písemných úkonů navrhovatele, účastníků řízení a vedlejších účastníků řízení. S ohledem na znění § 44 zákona o Ústavním soudu rozhodl Ústavní soud bez konání ústního jednání.

VI.

Dikce napadených ustanovení

54. Napadené ustanovení § 34 odst. 5 školského zákona zní:

„Při přijímání dětí k předškolnímu vzdělávání je třeba dodržet podmínky stanovené zvláštním právním předpisem.“

55. Napadené ustanovení § 50 zákona o ochraně veřejného zdraví zní:

„Zařízení poskytující péči o dítě do 3 let věku v denním režimu nebo předškolní zařízení mohou přijmout pouze dítě, které se podrobilo stanoveným pravidelným očkováním, má doklad, že je proti nákaze imunní nebo se nemůže očkování podrobit pro trvalou kontraindikaci.“

VII.

Posouzení aktivní legitimace navrhovatele k podání návrhu

56. Jak již bylo výše uvedeno, navrhovatel podal návrh na zrušení citovaných ustanovení společně s ústavní stížností podle § 72 a následujících zákona o Ústavním soudu. Jeho aktivní legitimace se tak opírá o ustanovení § 64 odst. 1 písm. e), resp. § 74 zákona o Ústavním soudu. V souladu s těmito ustanoveními musel tedy Ústavní soud nejprve zkoumat, zda jsou podmínky pro podání takového návrhu v případě stěžovatele (navrhovatele) splněny.

57. Základním předpokladem podání návrhu podle ustanovení § 74 zákona o Ústavním soudu je „uplatnění“ napadeného právního předpisu. To znamená, že teprve až na základě aplikace předmětného předpisu (nastalé skutečnosti) je vydáno rozhodnutí, opatření nebo jiný zásah orgánu veřejné moci, které je předmětem ústavní

stížnosti a které se projevilo v individuální právní sféře stěžovatele negativně, tj. došlo k porušení jeho ústavně zaručených základních práv a svobod. Mezi ústavní stížností napadeným rozhodnutím nebo jiným zásahem orgánu veřejné moci a ustanovením právního předpisu navrženého ke zrušení musí existovat úzká vazba v tom smyslu, že nebyť napadeného ustanovení právního předpisu, nebylo by vydáno ani napadené rozhodnutí nebo uskutečněn jiný zásah orgánu veřejné moci.

58. V posuzované věci, s ohledem na předmět sporu - v němž se navrhovatel domáhá zrušení rozhodnutí ředitele mateřské školy, na základě kterých nebyl přijat do mateřské školy pro nesplnění podmínek § 50 zákona o ochraně veřejného zdraví - přitom dochází k aplikaci § 50 zákona o ochraně veřejného zdraví pouze částečně.

59. V souladu s těmito závěry pak Ústavní soud podrobil meritornímu přezkumu jen tu část napadeného ustanovení § 50 zákona o ochraně veřejného zdraví, kde se praví, že: „předškolní zařízení mohou přijmout pouze dítě, které se podrobilo stanoveným pravidelným očkováním, má doklad, že je proti nákaze imunní nebo se nemůže očkování podrobit pro trvalou kontraindikaci“. Jen u této části návrhu je totiž podle Ústavního soudu z ustanovení § 74 zákona o Ústavním soudu aktivní legitimace navrhovatele dovoditelná.

60. Naopak v části, kdy navrhovatel, alespoň formálně v petitu svého návrhu, brojí proti zbylé části napadeného ustanovení § 50 zákona o ochraně veřejného zdraví, stanovící citovanou podmínku pro přijetí dítěte i do „Zařízení poskytující péči o dítě do 3 let věku v denním režimu“ se návrh odmítá, neboť je podán osobou k tomu zjevně neoprávněnou.

61. V části návrhu požadující zrušení ustanovení § 34 odst. 5 školského zákona pak není aktivní legitimace navrhovatele k jejímu podání naplněna ani částečně. Napadené ustanovení § 34 odst. 5 školského zákona ukládá pro případy přijímání dětí k předškolnímu vzdělávání povinnost dodržet podmínky stanovené zvláštním právním předpisem a stanoví tak toliko obecnou zásadu, že zde má zvláštní zákon přednost před obecným zákonem (*lex specialis derogat legi generali*). Z této zásady vyplývá, že jsou-li naplněny podmínky pro použití zvláštní právní úpravy, musí se tato úprava aplikovat a nelze použít úpravu obecnou. Lze proto přisvědčit tvrzení Senátu, obsaženému v jeho vyjádření, že by se uvedené výkladové pravidlo, obsažené v § 34 odst. 5 školského zákona, uplatnilo i v případě neexistence tohoto ustanovení. Napadená rozhodnutí o nepřijetí navrhovatele do mateřské školy by proto byla vydána i nebyť § 34 odst. 5 školského zákona.

62. Proto Ústavní soud dospěl k závěru, že navrhovatel ve vztahu k napadenému ustanovení § 34 odst. 5 školského zákona není oprávněným navrhovatelem a nejsou tak v této části jeho návrhu splněny podmínky jeho aktivní legitimace v řízení o kontrole norem.

VIII.

Ústavní konformita legislativního procesu

63. Podle § 68 odst. 2 zákona o Ústavním soudu Ústavní soud - kromě posouzení souladu obsahu napadeného zákona s ústavními zákony - zjišťuje, zda byl zákon přijat a vydán v mezích Ústavou stanovené kompetence a ústavně předepsaným způsobem.

64. Vzhledem k tomu, že navrhovatel nenamítal vadu legislativního procesu, ani překročení Ústavou stanovené kompetence zákonodárce, není s ohledem na principy procesní ekonomie nutné tuto otázku blíže zkoumat a postačí, vedle přihlídnutí k vyjádřením předloženým Poslaneckou sněmovnou a Senátem, formální ověření průběhu legislativního procesu z veřejně dostupného informačního zdroje na <http://www.psp.cz>.

65. Návrh zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, obsahující napadené ustanovení § 50, Poslanecká sněmovna řádně schválila na své schůzi konané dne 25. 5. 2000 (usnesení č. 1020). Senát návrh vrátil s pozměňovacími návrhy Poslanecké sněmovně, která jej přijala na své schůzi konané dne 14. 7. 2000 (usnesení č. 1160). Prezident republiky přijatý zákon podepsal dne 26. 7. 2000. Po podpisu předsedou vlády byl zákon vyhlášen ve Sbírce zákonů v částce 74 pod číslem 258/2000 Sb.

66. Napadené ustanovení § 50 zákona o ochraně veřejného zdraví bylo tedy přijato a vydáno v mezích Ústavou stanovené kompetence a ústavně předepsaným způsobem.

IX.

Právní hodnocení Ústavního soudu

67. Napadené ustanovení § 50 zákona o ochraně veřejného zdraví stanoví, jako podmínku pro přijetí dítěte do předškolního zařízení, podrobení se stanoveným pravidelným očkováním, ledaže má dítě doklad, že je proti nákaze imunní nebo se nemůže očkování podrobit pro trvalou kontraindikaci.

68. Pravidelné očkování, na které napadené ustanovení § 50 zákona o ochraně veřejného zdraví shora uvedeným způsobem odkazuje, je upraveno v § 46 odst. 1 zákona o ochraně veřejného zdraví tak, že tímto ustanovením vymezené fyzické osoby jsou povinny podrobit se, v prováděcím právním předpisu upravených případech a termínech, stanovenému druhu pravidelného očkování. Předmětným prováděcím právním předpisem je podle § 108 odst. 1 zákona o ochraně veřejného zdraví vyhláška Ministerstva zdravotnictví.

69. Navrhovatel ke svému tvrzení o protiústavnosti § 50 zákona o ochraně veřejného zdraví ve svém návrhu uvádí, že k omezení jeho základního práva na vzdělání, ale též práva na informovaný souhlas, resp. nedotknutelnost osoby a její fyzické integrity a soukromí, práva svobodně projevat své náboženství nebo víru a rodičovských práv, nedochází zákonem, nýbrž vymezení rozsahu povinnosti nechat se očkovat je ponecháno vyhláše, čímž je sféra ochrany základních práv a svobod pod pravomocí moci výkonné, která k takovým pravomocím není oprávněna. Obdobnou námitku nenaplnění požadavku zákonného základu pro možné omezení základního práva uvádí ve svém vyjádření také Veřejná ochránkyně práv.

70. Ústavní soud považuje za podstatné, že ustanovení § 50 zákona o ochraně veřejného zdraví stanoví podmínku podrobení se stanoveným pravidelným očkováním, aniž by samo konkrétní obsah této podmínky stanovilo či dále upravilo, jakou formou má být stanoven. Uvedené je upraveno až v ustanovení § 46 zákona o ochraně veřejného zdraví, které na § 50 zákona o ochraně veřejného zdraví v daném směru navazuje.

71. Ústavní soud ve své ustálené judikatuře zdůrazňuje vázanost petitem návrhu, nikoli jeho odůvodněním, tj. argumenty, které navrhovatel uvádí. Posuzuje proto sice návrh i z jiných hledisek ochrany ústavnosti, než která jsou uvedena v odůvodnění návrhu, nemůže však rozhodnout o zrušení jiných ustanovení, než která jsou v petitu návrhu uvedena. Výjimkou z uvedeného je situace, kdy by v důsledku zrušení určitého zákonného ustanovení derogačním nálezem Ústavního soudu ustanovení jiné, obsahově na předchozím závislé, ztrácelo rozumný smysl, tj. ztrácelo opodstatněnost své normativní existence, čímž by byl dán důvod pro zrušení i tohoto zákonného ustanovení, a to aniž by se jednalo o postup ultra petitem. Platnost takového ustanovení zaniká totiž na základě principu cessante ratione legis cessat lex ipsa, derogace provedená Ústavním soudem má proto toliko evidenční, technickou povahu. [srov. např. náleží sp. zn. Pl. ÚS 59/2000 ze dne 20. 6. 2001 (N 90/22 SbNU 249; 278/2001 Sb.)].

72. Posuzovaný návrh však s ohledem na shora uvedené takovým případem není. Ustanovení § 46 zákona o ochraně veřejného zdraví - vůči kterému podstata námitek navrhovatele, byť spojovaných s napadeným ustanovením, ve skutečnosti směřuje, a to aniž by jeho zrušení bylo návrhem požadováno - není totiž ustanovením, které by pouze legislativně technicky na ustanovení, jehož zrušení je navrhováno, navazovalo. Situace je zde do jisté míry opačná, neboť to je právě napadené ustanovení § 50 zákona o ochraně veřejného zdraví, resp. jím předpokládaná podmínka podrobení se stanovenému očkování pro přijetí do předškolního zařízení, jejíž naplňování by bez existence § 46 zákona o ochraně veřejného zdraví nemohlo být v praxi vyžadováno. Kdyby však Ústavní soud přezkoumával ve světle námitek navrhovatele ve spojení s napadeným ustanovením také § 46 zákona o ochraně veřejného zdraví, jednalo by se o postup ultra petitem.

73. S ohledem na shora uvedené, tedy že napadený § 50 zákona o ochraně veřejného zdraví upravuje podmínku podrobení se stanoveným pravidelným očkováním, aniž by sám upravoval, jakým způsobem má být pravidelné očkování stanoveno, nemůže Ústavní soud námitce porušení výhrady zákona v souvislosti s tímto ustanovením přisvědčit.

74. S poukazem na ústavně konformní výklad, který má prioritu před zrušením zákona nebo jeho částí, Ústavní soud proto uzavírá, že § 50 zákona o ochraně veřejného zdraví výhradu zákona nijak neporušuje, neboť na jeho základě není dokonce ani vyloučeno, aby povinnost podrobení se pravidelným očkováním byla stanovena výhradně jen zákonem. Úpravu samotné povinnosti podrobit se očkování, na kterou napadené ustanovení svým obsahem toliko odkazuje, činí až § 46 zákona o veřejném zdraví, který ve spojení s § 108 odst. 1 zákona o ochraně veřejného zdraví zmocňuje Ministerstvo zdravotnictví k vydání příslušné vyhlášky. Předmětná námitka porušení

výhrady zákona proto může mít ústavněprávní relevanci až v souvislosti s posledně citovanými ustanoveními zákona.

75. Navrhovatel v petitu svého návrhu, kterým je Ústavní soud vázán, však vedle § 34 odst. 5 školského zákona, k jehož zrušení není aktivně legitimován, brojí pouze proti § 50 zákona o ochraně veřejného zdraví. Proto Ústavní soud, na základě shora uvedeného, shledal návrh v části, ve které je namítáno porušení výhrady zákona ustanovením § 50 zákona o ochraně veřejného zdraví, jako zjevně neopodstatněný.

76. Nad rámec uvedeného Ústavní soud dodává, že se otázkou naplnění požadavku zákonného základu v souvislosti s § 46 zákona o ochraně veřejného zdraví již zabýval, a to ve věci sp. zn. Pl. ÚS 19/14, přičemž dospěl k závěru, že: „*text ustanovení § 46 zákona o ochraně veřejného zdraví je dostatečně jasný a srozumitelný a vyplývají z něj spolehlivě základní atributy a meze právní úpravy povinného očkování proti infekčním nemocem. Zmocnění, jež je v zákonné úpravě poskytnuto prováděcí vyhlášce za účelem regulace podrobností spjatých s realizací povinné vakcinace, využívá podzákonná norma v daných mezích, aniž by zasáhla do skutkové podstaty, obsažené v podstatných znacích v zákoně. Nedošlo tedy k legislativnímu zásahu do garancí poskytnutých nositelům základních práv a svobod v čl. 4 odst. 1, 2 Listiny*“ (náleze ze dne 27. 1. 2015, sp. zn. Pl. ÚS 19/14).

77. Pokud jde o další námítky stěžovatele a Veřejné ochránkyně práv, směřující k tomu, že podmínka očkování pro přístup k předškolnímu vzdělání obsažená v § 50 zákona o ochraně veřejného zdraví zasahuje do práva navrhovatele na vzdělání, práva nebýt diskriminován a že neobstojí v testu proporcionality, Ústavní soud podotýká, že v souladu s tím, co je uvedeno výše (k petitu návrhu), nezkoumal Ústavní soud ústavnost obsahu zákonné povinnosti podrobit se stanovenému druhu pravidelného očkování, v případech a termínech upravených prováděcím právním předpisem, a to jak na úrovni zákonné (ustanovení § 46 zákona o ochraně veřejného zdraví), tak ani na úrovni podzákonné (vyhláška Ministerstva zdravotnictví č. 537/2006 Sb., o očkování proti infekčním nemocem).

78. V intencích takto vymezeného přezkumu, jehož předmětem je ze shora uvedených důvodů toliko samotná dikce části ustanovení § 50 zákona o ochraně veřejného zdraví, stanovící podmínku pro přijetí dítěte do předškolního zařízení, je nutné zodpovědět otázku, zda péče v předškolním zařízení spadá pod Listinou chráněné základní právo na vzdělání, jehož porušení stěžovatel a Veřejná ochránkyně práv namítají.

79. Článek 33 Listiny, kterým je právo na vzdělání garantováno, nestanoví, jaký je rozsah „vzdělání“, které především v první větě svého prvního odstavce pokrývá. Školský zákon, který je jedním ze zákonů, které toto ustanovení provádějí, v § 1 vymezuje svůj předmět úpravy tak, že „tento zákon upravuje předškolní, základní, střední, vyšší odborné a některé jiné vzdělávání ve školách a školských zařízeních, stanoví podmínky, za nichž se vzdělávání a výchova (dále jen „vzdělávání“) uskutečňuje, vymezuje práva a povinnosti fyzických a právnických osob při vzdělávání a stanoví působnost orgánů vykonávajících státní správu a samosprávu ve školství“.

80. Podle důvodové zprávy k § 1 školského zákona je pro potřeby tohoto zákona pojem „vzdělání“ uvedený v čl. 33 Listiny chápán jako „vzdělávání“ ve smyslu procesu i „vzdělání“ ve smyslu výsledku, tj. úspěšného ukončení tohoto procesu završeného obvykle dosažením stupně vzdělání.

81. Ustanovení § 2 odst. 2 školského zákona pak vymezuje obecné cíle vzdělávání, resp. výchovy a vzdělávání ve smyslu citovaného § 1 školského zákona, kdy jako jeden z těchto cílů je např. pod písm. a) uveden „rozvoj osobnosti člověka, který bude vybaven poznávacími a sociálními způsobilostmi, mravními a duchovními hodnotami pro osobní a občanský život, výkon povolání nebo pracovní činnosti, získávání informací a učení se v průběhu celého života“.

82. Ustanovení § 33 školského zákona stanoví cíle předškolního vzdělávání tak, že: „Předškolní vzdělávání podporuje rozvoj osobnosti dítěte předškolního věku, podílí se na jeho zdravém citovém, rozumovém a tělesném rozvoji a na osvojení základních pravidel chování, základních životních hodnot a mezilidských vztahů. Předškolní vzdělávání vytváří základní předpoklady pro pokračování ve vzdělávání. Předškolní vzdělávání napomáhá vyrovnávat nerovnoměrnosti vývoje dětí před vstupem do základního vzdělávání a poskytuje speciálně pedagogickou péči dětem se speciálními vzdělávacími potřebami.“

83. S ohledem na shora uvedené a dále s přihlédnutím k judikatuře Evropského soudu pro lidská práva, která vyslovila, že ustanovení čl. 2 Dodatkového protokolu k Evropské úmluvě, zaručující, že nikomu nesmí být odepřeno právo na vzdělání, se vztahuje na všechny typy a úrovně vzdělávání poskytované v rámci smluvního státu (srov. rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci Leyla Zahin proti Turecku ze dne 10. 11. 2005 č. 44774/98, § 134), Ústavní soud dospěl k závěru, že není důvod předškolní vzdělávání, jako proces vedoucí k osvojování stanovených dovedností, postojů a vědomostí, a nikoliv pouze jako péči o děti či hlídání dětí, vylučovat z dosahu práva na vzdělání podle čl. 33 Listiny (srov. KATZOVÁ, P. Školský zákon: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2009).

84. Právo na vzdělání, obsažené v hlavě čtvrté Listiny, patří do tzv. sociálních práv. Ustanovení čl. 41 odst. 1 Listiny i samotná povaha sociálních práv vylučují, aby metodologie jejich přezkumu byla totožná s metodologií užívanou ve vztahu ke „klasickým“ základním právům (obsaženým zejména v hlavě druhé Listiny), jako je „přísný“ test proporcionality, jehož aplikace ve svém důsledku výrazně omezuje diskreci zákonodárce při přijímání právní úpravy mající regulovat přezkoumávanou oblast společenských vztahů. S ohledem na ustanovení čl. 4 odst. 4 Listiny však uvážení zákonodárce není (resp. z ústavního pohledu nemůže být) ani v oblasti regulace sociálních a ekonomických práv zcela neomezené a může být podrobeno přezkumu Ústavním soudem.

85. Na základě uvedeného konstruoval Ústavní soud ve svém nálezu ze dne 24. 4. 2012, sp. zn. Pl. ÚS 54/10, jako metodologický nástroj k přezkumu zásahu zákonodárce do oblasti ústavně garantovaných sociálních práv tzv. test rozumnosti. Tento test reflektuje jak nutnost respektovat poměrně rozsáhlou diskreci zákonodárce, tak potřebu vyloučit jeho případné excesy a skládá se ze čtyř následujících kroků: 1)

Vymezení smyslu a podstaty sociálního práva, tedy jeho esenciálního obsahu. 2) Zhodnocení, zda se zákon nedotýká samotné existence sociálního práva nebo skutečné realizace jeho esenciálního obsahu. 3) Posouzení, zda zákonná úprava sleduje legitimní cíl; tedy zda není svévolným zásadním snížením celkového standardu základních práv. 4) Zvážení otázky, zda zákonný prostředek použitý k jeho dosažení je rozumný (racionální), byť nikoliv nutně nejlepší, nejvhodnější, nejúčinnější či nejmoudřejší.

86. Prvním krokem přezkumu v rámci tohoto testu je vymezení smyslu a podstaty sociálního práva, ve zkoumaném případě práva na vzdělání ve smyslu ustanovení čl. 33 Listiny.

87. Jak je již výše uvedeno, u práva na vzdělání se lze podle čl. 41 odst. 1 Listiny domáhat tohoto práva jen v mezích zákona. Ustanovení čl. 33 Listiny je tak primárně vydáno zákonodárci k tomu, aby je naplnil konkrétním obsahem. Od základních práv obsažených zejména v druhé hlavě Listiny se právo na vzdělání liší v tom, že neexistuje jako a priori neomezené základní právo, které by bylo zákonodárcem případně omezováno z důvodů předvídaných v Listině, ale je to naopak zákonodárce sám, který mu dává příslušný obsah a rozsah. Byť má zákonodárce relativně širokou dispozici pro konkrétní vymezení obsahu a způsobu realizace tohoto článku, je vázán ústavními maximami, z nichž hlavní v tomto smyslu představuje čl. 4 odst. 4 Listiny (srov. nález sp. zn. Pl. ÚS 38/04, N 125/41 SbNU 551, vztahující se k čl. 26 Listiny, či nález sp. zn. Pl. ÚS, N 7/1 SbNU 51, vztahující se k čl. 33 odst. 2 Listiny).

88. Ovšem ani zmíněná relativní volnost zákonodárce, vyplývající z čl. 41 odst. 1 Listiny, nemůže vést k tomu, aby formou zákona porušil podstatu a smysl čl. 33 Listiny. K charakteru práva na vzdělání však Ústavní soud ve své předchozí judikatuře poznamenal, že „jeho pojmový znak je sám o sobě vágní, neboť s tímto jen všeobecně formulovaným právem je spojen nespočet sociálních aspektů a účelů, a to mnohdy rozdílné sociální kvality a sociálního dopadu. Tendence posunout jakýkoliv z těchto aspektů a účelů do roviny způsobitelné k porušení tohoto práva by, podle názoru Ústavního soudu, byla způsobitelná, stejně jako v celé řadě obdobných případů, vyvolat celou řadu sociálně dysfunkčních a nežádoucích účinků“ [nález sp. zn. Pl. ÚS 32/95 ze dne 3. 4. 1996 (N 26/5 SbNU 215; 112/1996 Sb.)].

89. Zásah do samotného jádra práva na vzdělání je tak něčím výjimečným a může k němu dojít jen v případech zjevných excesů. Tomu by se tak mohlo stát např. za situace, když by měl daný právní předpis obecně nepřijatelné (např. diskriminační) důsledky, či by nespĺňoval požadavky v právním státě obecně kladené na právní předpisy (usnesení ze dne 5. 1. 2011, sp. zn. II. ÚS 2446/10).

90. V rámci druhého kroku testu Ústavní soud posuzuje, zda napadená zákonná úprava nepopírá samu existenci, podstatu či smysl ústavně garantovaného sociálního práva. Jak již bylo výše uvedeno, ustanovení čl. 41 odst. 1 Listiny totiž s ohledem na ustanovení čl. 4 odst. 4 Listiny nelze samo sebou vykládat tak, že umožňuje prostřednictvím zákonné úpravy ústavní garance zcela negovat; v opačném případě by ústavní úprava sociálních práv postrádala jakýkoliv praktický smysl. K protiústavnímu zásahu spočívajícímu v narušení podstaty a smyslu práva na vzdělání však v projednávané věci nedošlo.

91. Napadené ustanovení § 50 zákona o ochraně veřejného zdraví stanoví pro přijetí dítěte do předškolního zařízení podmínku, spočívající ve splnění povinnosti podrobení se stanoveným pravidelným očkováním. Výjimkou, kdy pro přijetí dítěte do předškolního zařízení není splnění uvedené podmínky vyžadováno, jsou podle napadeného ustanovení případy, kdy má dítě doklad o tom, že je proti nákaze imunní nebo se nemůže očkování podrobit pro trvalou kontraindikaci.

92. Citovaná právní úprava představuje pohledem judikatury Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „ESLP“) nezbytné preventivní opatření k zajištění, že v souvislosti s předmětnou podmínkou pro přijetí dítěte do předškolního zařízení nepůjde lékařský zákrok v podobě očkování k tíži dítěte v míře, která by narušovala rovnováhu mezi jeho tělesnou integritou a veřejným zájmem na ochraně zdraví obyvatelstva (viz rozsudek ESLP ve věci Solomachin proti Ukrajině ze dne 15. 3. 2012, č. stížnosti 24429/03, bod 36, dostupný v internetové databázi HUDOC - <http://hudoc.echr.coe.int>).

93. Veřejná ochránkyně práv ve svém vyjádření namítá, že napadené ustanovení v uvedené výjimce z dané podmínky navozuje nerovné postavení dětí s trvalou kontraindikací a dětí, jimž dočasná kontraindikace rovněž znemožnila podstoupit povinné očkování, a to s poukazem na případy kontraindikací, které materiálně odpovídají trvalým kontraindikacím, ale nejsou takto označeny, a proto nepředstavují výjimku z povinného očkování, což je ve svém důsledku diskriminační.

94. Ustanovení § 46 odst. 2 zákona o ochraně veřejného zdraví stanoví, že: „Před provedením pravidelného a zvláštního očkování je fyzická osoba povinna podrobit se v případech upravených prováděcím právním předpisem vyšetření stavu imunity (odolnosti). Pravidelné a zvláštní očkování se neprovede při zjištění imunity vůči infekci nebo zjištění zdravotního stavu, který brání podání očkovací látky (trvalá kontraindikace). O těchto skutečnostech poskytovatel zdravotních služeb vystaví fyzické osobě potvrzení a důvod upuštění od očkování zapíše do zdravotnické dokumentace.“ Z citovaného ustanovení tak plyne, že užitím legislativní zkratky „trvalá kontraindikace“ v napadeném ustanovení je myšlen případ, kdy je zjištěn takový zdravotní stav dítěte, který brání podání očkovací látky.

95. K tomu Ústavní soud poukazuje na již shora citovaný náleze ze dne 27. 1. 2015, sp. zn. Pl. ÚS 19/14, podle kterého musí být institut očkovací povinnosti, jako omezení základního práva, doprovázen takovými zákonnými zárukami, jež by minimalizovaly jeho zneužití a vyloučily lékařský výkon v případě, že nejsou dány podmínky pro jeho provedení. Ústavní soud v návaznosti na to v citovaném nálezu konstatoval, že aniž hodlá zasahovat do odborných aspektů realizace očkování, považuje za takovou garanci právě právní úpravu obsaženou v ustanoveních § 46 odst. 2 a 3 zákona o ochraně veřejného zdraví.

96. Ústavní soud na tomto místě znovu připomíná, že k základním argumentačním metodám postupu Ústavního soudu v řízení o kontrole norem patří princip priority ústavně konformní interpretace před derogací, podle něhož v situaci, kdy určité ustanovení právního předpisu umožňuje dvě různé interpretace, přičemž jedna je v souladu s ústavním pořádkem a druhá je s ním v rozporu, není dán důvod

zrušení tohoto ustanovení. Při aplikaci daného právního předpisu je pak úkolem všech vykonavatelů veřejné moci interpretovat jej ústavně konformním způsobem. Tato metoda vychází z principu dělby moci a s ní spojeného principu zdrženlivosti, tj. z principu, dle něhož, lze-li zajištění ústavnosti dosáhnout alternativními prostředky, Ústavní soud volí ten, jenž moc zákonodárnou omezuje v míře nejmenší (např. sp. zn. Pl. ÚS 5/96, Pl. ÚS 19/98, Pl. ÚS 15/98, Pl. ÚS 4/99, Pl. ÚS 10/99, Pl. ÚS 41/02, Pl. ÚS 92/06).

97. Ústavní soud proto konstatuje, že při výkladu napadeného § 50 zákona o ochraně veřejného zdraví, resp. při posuzování naplnění podmínky trvalé kontraindikace pro výjimku z povinnosti podrobení se povinnému očkování k přijetí do předškolního zařízení, musí být dbáno na to, aby zde nevznikala nerovnost mezi dětmi, kterým z dlouhodobého hlediska brání jejich zdravotní stav podání příslušné očkovací látky (tedy materiální hledisko), a to bez ohledu na to, zda je termín „trvalá kontraindikace“ výslovně (formálně) uveden v příslušném potvrzení poskytovatele zdravotních služeb. Uvedený ústavně konformní výklad přitom dikce napadeného ustanovení nijak nevylučuje.

98. Napadené ustanovení, zavádějící očkování jako podmínku pro přijetí dítěte do předškolního zařízení, sice nepochybně představuje s ohledem na shora uvedené jisté omezení práva na vzdělání, avšak nejde (i s ohledem na zákonem o ochraně veřejného zdraví stanovené výjimky z povinnosti tuto podmínku splnit) o takový zásah, který by všem neočkovaným dětem bez výjimky znemožnil přijetí do předškolního zařízení.

99. Podle názoru Ústavního soudu zároveň napadené ustanovení evidentně sleduje legitimní cíl, jímž je ochrana veřejného zdraví. To vyplývá již z odůvodnění nálezu ze dne 3. 2. 2011, sp. zn. III. ÚS 449/06, ve kterém je uvedeno, že: „*povinné očkování je v obecné rovině plně ospravedlnitelné též ve vztahu k dalším základním právům stěžovatele. Ústavní soud k tomu připomíná stanovisko Výboru pro lidská práva a biomedicínu Rady vlády České republiky pro lidská práva, podle něhož očkování je jedním z nejefektivnějších postupů zdravotní prevence vůbec, když se obecně považuje, spolu s využíváním antibiotik, za příčinu mimořádného poklesu nemocnosti a úmrtnosti na infekční onemocnění a za největší přínos a základ moderní medicíny. Nezbytnou součástí preventivního působení očkování je totiž jeho široké nasazení a dosažení vysokého stupně proočkovanosti, kterým je proočkovanost cca 90 %. Povinné očkování je tak ve vztahu k základnímu právu stěžovatele svobodně projevovat své náboženství nebo víru přípustným omezením tohoto základního práva, neboť jde evidentně o opatření v demokratické společnosti nezbytné pro ochranu veřejné bezpečnosti, zdraví a práv a svobod druhých (čl. 16 odst. 4 Listiny)*“. V nálezu ze dne 27. 1. 2015, sp. zn. Pl. ÚS 19/14, pak Ústavní soud uvádí, že: „*jedním z uznaných legitimních cílů je ochrana zdraví, přičemž při povinné vakcinaci nejde jen o v zásadě plošné očkování osob ex lege, ale též zprostředkovaně o ochranu těch fyzických osob před infekcí přenosné nemoci, jež z různých důvodů očkovány nebyly*“.

100. Rovněž podle judikatury ESLP sleduje povinné očkování legitimní cíl, kterým je ochrana veřejného zdraví (viz rozsudek ESLP ve věci Solomachin proti Ukrajině ze dne 15. 3. 2012, č. stížnosti 24429/03, bod 35).

101. Zbývá tedy zodpovědět otázku, zda jsou napadená ustanovení k dosažení zmíněného cíle racionálním prostředkem. Posuzované omezení práva na vzdělání je podle Ústavního soudu způsobilé projít i čtvrtým krokem testu rozumnosti.

102. Podle Ústavního soudu představuje očkování obecně, jako prostředek imunizace proti vybraným nákazám, společenský benefit vyžadující sdílenou odpovědnost členů společnosti, tedy určitý akt sociální solidarity od těch, kteří podstupují riziko, v současném majoritně přijímaném vědeckém poznání však označovaném za minimální, aby ochránili zdraví celé společnosti. Očkování dostatečné většiny populace totiž zabraňuje šíření nákazy vybraných nemocí, čímž poskytuje ochranu nejen těm, kteří byli očkovaní. Čím vyšší je pak podíl neočkovaného vůči očkovanému obyvatelstvu, tím vyšší je také riziko opětovného rozšíření nákazy, a to nejen mezi těmi, kteří dobrovolně odmítli očkování, ale také mezi těmi, kteří nemohli být očkovaní z vážných, zejména zdravotních důvodů. V neposlední řadě je rozšířením nákazy ohrožena i ta část osob, která sice očkována byla, avšak vakcinace v jejich případě nedosáhla požadovaného efektu. V posuzovaném případě, kdy je vakcinace podmínkou pro přijetí dítěte do mateřské školy, jsou těmito osobami, vystavenými riziku nákazy, zejména děti, které mohou v případě nákazy čelit zvláště závažným důsledkům.

103. Z těchto důvodů lze považovat podrobení se očkování dítěte před jeho přijetím do mateřské školy za akt sociální solidarity, který nabývá svého významu s rostoucím množstvím očkovaných dětí v kolektivech těchto předškolních zařízení. Naopak jako na sociální nespravedlnost by bylo možné nahlížet na případy, pokud by určitá skupina dětí přijatých do předškolních zařízení odmítala bez závažných důvodů očkování a čerpala tak výhody, vyplývající z úspěšnosti vakcinace, resp. z ochoty ostatních dětí, navštěvujících předškolní zařízení, vzít na sebe ono minimální riziko, které z očkování plyne (srov. RUBIN, B., Daniel; KASIMOW, Sophie. *The problem of vaccination Noncompliance: public health goals and the limitations of tort law*. Michigan Law Review, sv. 107, č. 114, 2009).

104. Podobně též názor obsažený v odůvodnění rozhodnutí Evropské komise pro lidská práva ve věci *Acmanne a další proti Belgii*, podle kterého lidská solidarita zavazuje jednotlivce, aby se sklonil před veřejným zájmem a neohrožoval zdraví svých bližních, i když jeho život není v nebezpečí (viz rozhodnutí Evropské komise pro lidská práva ve věci *Acmanne a další proti Belgii* ze dne 10. 12. 1984, 40 DR, s. 253).

105. K závěru, že stanovení podmínky podrobení se stanovenému očkování pro přijetí do předškolního zařízení není iracionální či snad svévolné ostatně vede i skutečnost, že s tímto druhem omezení práva na vzdělání se lze setkat například ve Francii, kde je podle zákona o veřejném zdraví pro přijetí dítěte do jakéhokoliv dětského zařízení (tj. i předškolního zařízení) vyžadováno předložení zdravotního deníku nebo jiných dokumentů popisujících zdravotní situace dítěte s ohledem na povinná očkování. V případě jejich absence jsou povinná očkování provedena ve lhůtě tří měsíců od jejich přijetí do školy (čl. R-3111-17 zákona o veřejném zdraví).

106. Takový přístup ostatně odpovídá i obsahu doporučení Parlamentního shromáždění Rady Evropy 1317 (1997) o očkování v Evropě, přijatého dne 19. 3. 1997,

kteřé vyzývá členské státy mimo jiné k tomu, aby zavedly komplexní veřejné očkovací programy jako nejučinnější prostředek prevence před infekčními nemocemi a zajistily tak vysokou míru imunizace obyvatelstva (dostupné z <http://www.coe.int>).

107. Ústavní soud tedy uzavírá, že zákonné zakotvení podmínky podrobit se stanovenému očkování, aby mohlo být dítě přijato do předškolního zařízení, není protiústavním omezením práva na vzdělání garantovaného ustanovením čl. 33 Listiny. Napadená úprava prošla testem rozumnosti, neboť nezasahuje do samotného jádra práva na vzdělání, sleduje legitimní cíl a k dosažení tohoto cíle zvolila racionální, a nikoliv svévolné prostředky.

108. Na základě shora vyložených důvodů Ústavní soud návrh na zrušení § 50 zákona o ochraně veřejného zdraví ve slovech „předškolní zařízení mohou přijmout pouze dítě, které se podrobilo stanoveným pravidelným očkováním, má doklad, že je proti nákaze imunní nebo se nemůže očkování podrobit pro trvalou kontraindikaci“ zamítl a ve zbytku jej odmítl z důvodu nedostatku aktivní procesní legitimace navrhovatele [§ 43 odst. 1 písm. c) ve spojení s ustanovením § 43 odst. 2 písm. b) zákona o Ústavním soudu]. V části požadující zrušení ustanovení § 34 odst. 5 školského zákona byl návrh rovněž odmítnut z důvodu nedostatku aktivní procesní legitimace navrhovatele.

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 27. ledna 2015

Pavel Rychetský
předseda Ústavního soudu

Odlišné stanovisko soudkyně Kateřiny Šimáčkové k výroku i odůvodnění nálezu sp. zn. Pl. ÚS 16/14

1. Povinnost podrobit se očkování proti devíti nemocem (záškrt, tetanus, černý kašel, dětská obrna, žloutenka typu B, onemocnění vyvolaná *Haemophilus influenzae* typu B, spalničky, zarděnky, příušnice) jako podmínku vstupu do předškolního vzdělávání, která je stanovena v § 50 zákona o ochraně veřejného zdraví ve spojení s vyhláškou Ministerstva zdravotnictví č. 537/2006 Sb., považuji z důvodů uvedených v bodě 2 a následujících za protiústavní. Zároveň odkazuji na své odlišné stanovisko k souvisejícímu nálezu pléna sp. zn. Pl. ÚS 19/14, ve kterém se blíže zabývám jak neústavností aktuální právní úpravy očkovací povinnosti jako takové, tak i souvislostmi rozhodování o povinném očkování a obecněji i některých dalších medicínsko-právních otázek v České republice, a jehož některé části jsou relevantní i v kontextu nynějšího nálezu Ústavního soudu. V citovaném odlišném stanovisku k nálezu sp. zn. Pl. ÚS 19/14 jsem vysvětlila, že současnou českou právní úpravu povinného očkování shledávám v rozporu se základním právem na nedotknutelnost osoby, neboť rozsah povinného očkování je zcela ponechán na vůli ministerstva zdravotnictví a není stanoven zákonem, jak vyžaduje čl. 7 odst. 1 a čl. 4 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. Zároveň aktuální právní úprava ani nesplňuje požadavek přiměřenosti zásahu do základního práva, neboť sledovaného cíle (ochrany veřejného zdraví) by šlo dosáhnout ve stejné míře šetrnějšími prostředky, při kterých by výběr vakcíny a dávkování byl ponechán na samotných rodičích po konzultaci s lékaři; současná právní úprava neobsahuje objektivní odpovědnost státu za škodu na zdraví jedince, který se podrobil povinnému očkování; a nakonec výčet nemocí, proti kterým je povinné očkování stanoveno, je nadměrný, neboť u všech není tato povinnost dostatečně odůvodněna ochranou veřejného zdraví.

2. Jsem si vědoma, že klíčovým právem, jímž měla být právní úprava očkování jako podmínky vstupu do předškolních zařízení posuzována, není právo na tělesnou integritu. Nález dospívá k závěru, se kterým plně souhlasím, že předškolní vzdělávání spadá do obsahu práva na vzdělání podle čl. 33 Listiny (bod 83), a že stanovená očkovací povinnost, která je podmínkou přijetí do předškolního vzdělávání, je zásahem do tohoto práva (viz zejména bod 98). Nález na napadenou právní úpravu následně aplikuje test racionality, který je v judikatuře Ústavního soudu zaveden pro posuzování ústavní konformity právních úprav zasahujících do práv vyjmenovaných v čl. 41 odst. 1 Listiny, tedy včetně práva na vzdělání. Není-li zasaženo jádro práva, k čemuž nález dospívá, tak tento test předepisuje omezený přezkum, u kterého se zkoumá, zda dotčená právní úprava je vzhledem ke sledovanému legitimnímu cíli pouze rozumná, byť nikoliv nutně nejlepší, nejvhodnější, nejúčinnější či nejmoudřejší.

3. Právo na vzdělání je však zakotveno také v evropské Úmluvě na ochranu lidských práv a základních svobod (čl. 2 Protokolu č. 1; dále jen „Úmluva“). Evropský soud pro lidská práva (dále jen „ESLP“) však takto formulovaný test racionality nezná a zásahy do práva na vzdělání posuzuje standardním testem poměrování protichůdných zájmů, byť i je v případě zásahů do tohoto práva o něco méně přísný, než např. do práva na tělesnou integritu. Z judikatury ESLP nelze však rozhodně jednoznačně dovodit, že ESLP by v nyní posuzované otázce byl natolik deferenční (benevolentní), jako je tímto nálezem aplikovaný test racionality. Tento aspekt problému však nález zcela pomíjí a možným porušením Úmluvy, která je součástí ústavního pořádku, se vůbec nezabývá.

4. Dospívám však k závěru, že současná právní úprava povinného očkování jako podmínky přijetí do předškolního vzdělávání nevyhoví z následujících důvodů ani v testu racionality a porušuje základní práva stěžovatele podle Listiny základních práv a svobod, a tudíž nepovažuji za nutné se vyjadřovat i k možnému porušení Úmluvy.

5. I když nelze opomíjet mimořádný význam předškolního vzdělávání pro některé skupiny dětí (pro děti z vyloučených komunit, pro děti neovládající dobře český jazyk či standardní sociální návyky), uznávám, že přístup k předškolnímu vzdělávání nepředstavuje jádro práva na vzdělání, které spočívá zejména ve vzdělávání primárním. Mohu tedy souhlasit s názorem většiny pléna, že posuzovaná právní úprava nezasahuje do jádra práva na vzdělání podle čl. 33 Listiny. Souhlasím také s tím, že cíl, který daná právní úprava podle vyjádření vlády sleduje - ochranu veřejného zdraví a ochranu práv ostatních dětí skrze zamezení šíření nakažlivých nemocí mezi dětmi navštěvujícími předškolní zařízení - je cílem legitimním. Nález Ústavního soudu však již zcela nedostatečně zkoumá, zda předmětná právní úprava je skutečně vzhledem k tomuto cíli rozumná.

6. Předně rozumnost úpravy je nutno zkoumat u povinnosti podstoupit očkování proti každé z devíti nemocí zvlášť. Mohou být totiž děti, jako je tomu nakonec i u nynějšího stěžovatele, které jsou očkovány jenom proti některým nemocem. Přitom racionální teoreticky může být zákaz přijmout do předškolního zařízení dítě, které nepodstoupilo žádné očkování, avšak již nikoliv děti, které podstoupily některá očkování, pokud u toho zbytku, který jim chybí, neexistuje rozumný vztah se sledovaným legitimním cílem.

7. Jedním z povinných očkování je i očkování proti tetanu, které vůbec neohrožuje svou nakažlivostí od jednoho dítěte ostatní děti. Vyžadovat očkování proti tetanu jako podmínku přijetí do předškolního zařízení, tedy nemá žádný racionální vztah ke sledovanému cíli zamezení šíření nakažlivých nemocí v kolektivu dětí předškolního zařízení. Pokud tedy napadený § 50 zákona o ochraně veřejné zdraví vyžaduje podrobení se všem stanoveným pravidelným očkováním včetně tetanu, tak již z tohoto důvodu není tato zákonná úprava ústavně souladná.

8. Obdobně se domnívám, že rozumné není ani vyžadování očkování proti hepatitidě typu B jako podmínku vstupu do předškolního zařízení. Tato nemoc je totiž, až na naprosté výjimky, přenositelná sexuálním stykem či kontaminací krve, například skrze používání společných injekčních stříkaček u drogově závislých. Její přenositelnost u malých dětí je velmi omezená a sledovaného cíle tato podmínka tedy téměř nemůže dosáhnout. Pokud tedy oproti této spíše pouze teoretické možnosti dosáhnout sledovaného cíle zamezení šíření této choroby mezi kolektivem dětí v předškolním zařízení položíme závažnost zásahu (dítě je zcela vyloučeno z předškolního vzdělávání), nejví se ani podmínka naočkování proti hepatitidě B jako rozumná.

9. Příznačné tak je, že předseda České pediatrické společnosti ve svém amicus curiae uvádí, že dítě neočkované proti spalničkám, zarděnkám a příušnicím může ohrozit nákazou ostatní děti v kolektivu mateřské školy, nikoliv však již dítě neočkované proti hepatitidě B. Vhodnost očkování proti hepatitidě B tento amicus curiae podporuje odkazem na existující případy nákazy malých dětí od použitých injekčních jehel nacházejících se ve veřejných prostorách, kde si děti hrají (bod 47 nálezu). Tento argument však nesouvisí se sledovaným legitimním cílem. Obdobně vláda ve svém vyjádření povinnost očkování proti hepatitidě B ospravedlňuje pouze tím, že v případě infekce malých dětí je riziko vážného průběhu nemoci mnohem vyšší. Tento argument se však také týká pouze ochrany individuálního zdraví nenačkované

osoby, a nikoli šíření této nemoci. Jinými slovy nepopírám, že očkování proti hepatitidě B může mít výhody pro konkrétní očkované dítě, avšak podmínka absolvovat toto očkování není rozumná vzhledem ke sledovanému cíli ochrany zdraví dalších dětí v předškolním kolektivu.

10. Za další aspekt napadené právní úpravy, který svědčí pro její nerozumnost, považuji, že očkovací povinnost se vztahuje na všechna předškolní zařízení nebo poskytovatele služby péče o dítě v dětské skupině. Pokud je deklarovaným cílem ochrana ostatních dětí ve školce, které nemohou být očkovány z důvodu kontraindikací, případně těch, u kterých očkování nebylo účinné, tak nepovažuji za rozumné nařizovat očkovací povinnost i u těch soukromých předškolních zařízení, které jsou otevřeně zřízeny i pro děti, které nejsou očkovány, rodiče všech dětí v takovém zařízení o tom vědí a souhlasí s tím. Je nutno vzít v potaz, že taková úprava již zasahuje i do rodinných vztahů a rodičovských práv (čl. 8 Úmluvy a čl. 10 a 32 Listiny). Stát tím říká, že ví lépe, co je pro děti dobré, než jejich rodiče. Napadená právní úprava těmto dětem neumožňuje žádnou oficiální alternativu předškolního vzdělávání.

11. S politováním konstatuji, že většina v nálezu žádné výše uvedené úvahy o racionalitě současné úpravy očkovací povinnosti nevede. I když racionalita je velmi deferenční test přezkumu, i tak o určitý přezkum jde a ten je nutno provést pečlivě. Většina se v odůvodnění (body 102-106) omezuje na obecné proklamace o tom, že očkování je pro děti dobré a jednotlivci musí být solidární. Z odůvodnění není však jasné, jaký je vztah mezi těmito společenskými benefity, které očkování přináší, a sledovaným cílem zákona, tedy ochranou veřejného zdraví a práv druhých, který jediný může odůvodnit tak přísnou právní povinnost. Nicméně argument ochrany veřejného zdraví a práv druhých neobstojí ve vztahu minimálně ke dvěma nemocem z devíti. Stranou pozornosti nálezu zůstala i některá upozornění veřejné ochránkyně práv, která se též vyslovila pro zrušení napadené právní úpravy, a to například výtky, že právní úprava je velmi přísná na děti účastníci se předškolního vzdělávání, avšak vůbec nezajišťuje ochranu dětí také tím, že by bezvýjimečnou povinností očkování obdobně ukládala rovněž personálu předškolních vzdělávacích zařízení.

12. Jediný v tomto ohledu konkrétní argument v nálezu, že obdobné podmínky pro vstup do předškolních zařízení lze nalézt i v jiných státech, konkrétně ve Francii (bod 105), je nepřesvědčivý. Zejména ignoruje skutečnost, že tato povinnost se ve Francii týká pouze tří nemocí (záškrt, tetanus a obrna) a nic tedy nevypovídá o racionalitě české úpravy, která vyžaduje očkování proti devíti nemocem. Navíc v kontextu ústavní stížnosti stěžovatele tento argument vyznívá zvláště nepřiléhavě až absurdně, neboť stěžovatel je proti těmto třem nemocem, které podléhají očkovací povinnosti ve Francii, očkovan, a přesto mu bylo odepřeno přijetí do mateřské školky.

13. Celkově výše uvedené okolnosti nasvědčují dojmu, že nepřijetí do předškolního zařízení je skutečně jednou ze sankcí za porušení povinnosti podrobit své dítě všem předepsaným očkováním, jak uvádí stěžovatel a veřejná ochránkyně práv. A domnívám se, že k tomuto odůvodnění napadené úpravy fakticky sklouzává i většina pléna, která ústavnost úpravy obhajuje obecnou vhodností očkování (viz předchozí dva body). Jak jsem však již podrobně odůvodnila ve svém odlišném stanovisku k nálezu sp. zn. Pl. ÚS 19/14, na které odkazuji, již aktuální úprava očkovací povinnosti je v rozporu s ústavním pořádkem, a proto protiústavní musí být i sankce za její nesplnění.

14. Závěrem tedy musím obdobně jako ve svém odlišném stanovisku k nálezu sp. zn. Pl. ÚS 19/14, konstatovat, že většina Ústavního soudu i k tomuto návrhu přistoupila příliš svázaná probíhající společenskou debatou o případné škodlivosti očkování.

Důvody pro její rozhodnutí spočívaly v potřebě přitakat očkovací povinnosti jako takové a zdůraznit užitečnost očkování a solidaritu při ochraně veřejného zdraví, a proto přesvědčivě neposoudila, zda je přezkoumávaná právní povinnost v té formě, jak je nyní stanovena v české aktuální právní úpravě, racionální a ústavně konformní. Též považují solidaritu při ochraně veřejného zdraví za vysokou společenskou hodnotu, ale nemyslím, že bychom k ní přispěli tím, že jako ústavní soudci přimhouříme oko nad neústavností právní úpravy a nepomůžeme ke zkvalitnění právní úpravy, čímž by došlo i ke zvýšení legitimacy realizace této důležité společenské hodnoty. Před Ústavním soudem přece v obou očkovacích případech neležela otázka, zda očkovací povinnost má být v právním řádu zakotvena či nikoli, ale jak má takováto právní úprava vypadat, aby byla ústavně konformní. A většina se spokojila jen tím, že se vyjádřila obecně ve prospěch očkovací povinnosti, aniž by však dostatečně zkoumala kvalitu všech aspektů posuzované právní úpravy.

V Brně dne 27. ledna 2015

Kateřina Šimáčková